

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Яневського Вячеслава Олександровича
«Формування естетичної культури молодших школярів у процесі
навчальних занять з хореографії»,
подану на здобуття наукового ступеню доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність проблеми наукового дослідження Яневського Вячеслава Олександровича є цілком очевидною і визначається, на мою думку, передовсім такими його важливими позиціями. По-перше, статусом дитинства як соціокультурної категорії у суспільному і державному просторі, оскільки об'єктом дослідження було обрано дітей молодшого шкільного віку. Вочевидь неможливо переоцінити важливість означеного вікового періоду для розвитку естетичного сприймання, оволодіння світоглядними, моральними, естетичними уявленнями, що визначає особливу значущість естетичного виховання на цьому віковому етапі та формування естетичної культури дитини.

По-друге, автором реалізовано модель формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії, де одним із провідних чинників ефективного розвитку естетичної культури виступає науково обґрунтована організація освітнього процесу, що враховує вікові, індивідуальні та естетичні потреби молодших школярів. Державні документи, які стосуються освіти в Україні загалом визначили стратегічний курс на цілісний і усебічний розвиток дитини, у Концепції «Нова українська школа» підкреслюється значення мистецької діяльності для розвитку креативності та емоційного інтелекту учнів. Враховуючи ці вимоги, здобувач поклав в основу дисертаційної роботи проблему формування естетичної культури молодших школярів у процесі хореографічної діяльності, що відповідає стратегічним напрямкам розвитку освіти України, забезпечує реалізацію компетентнісного підходу та сприяє розвитку творчої, емоційно чутливої й культурно свідомої особистості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано у межах наукової діяльності та емпіричних досліджень кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова «Теоретико-методологічні засади особистісно-професійного розвитку сучасного фахівця в умовах діджиталізації та диверсифікації освіти» (державний реєстраційний номер 0124U004701).

Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати про високий науковий рівень обґрунтування актуальності теми дослідження на основі виокремлених суперечностей та грамотність формулювання наукового апарату: об'єктом дослідження обрано естетичну культуру молодших школярів, а предметом – педагогічні умови формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії. Дотично об'єкта і предмета здобувачем чітко визначено завдання, які б не могли успішно

реалізуватися без відповідної концептуальної проекції і теоретико-методичних підходів до розв'язання окресленої у дослідженні проблеми.

Для отримання висновків дисертаційної роботи та формулювання рекомендацій автор провів дослідження, використовуючи при цьому вітчизняні та міжнародні літературні джерела. Достовірність положень і висновків зроблених автором підтверджується використанням низки сучасних методів досліджень, зокрема теоретичних – глибокого аналізу літературних джерел, систематизації та упорядкування інформації, порівняння, абстрагування й конкретизація та моделювання – для розробки експериментальної моделі формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії; емпіричних методів дослідження - для оцінки рівнів сформованості естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії; *методів математичної статистики* – для кількісного й якісного аналізу результатів педагогічного експерименту та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження. У результаті проведеної роботи здобувачу вдалося розкрити та вирішити в повному обсязі мету та завдання, сформульовані у вступі дисертаційної роботи. До кожного розділу роботи додано логічні висновки та узагальнення, які дозволяють коротко та повною мірою усвідомити сутність кожного етапу дослідження та практичну значущість отриманих результатів. Усі теоретичні твердження в дисертації Яневського В.О. є доведеними, а сформульовані загальні висновки взаємопов'язаними і логічно викладеними.

Робота має послідовну та логічну структуру, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, і є комплексним та завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи, що висвітлює здатність здобувача аналізувати, систематизувати та представляти нові наукові знання відповідним чином, свідчить про високий рівень його науково-дослідницької компетентності.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова та практична цінність. Реалізація авторського спроектованого наукового пошуку обраної проблеми відображена у науковій новизні дослідження. Дійсно, автором вперше *розроблено та науково обґрунтовано* модель формування естетичної культури молодших школярів, що охоплює теоретико-концептуальний, програмно-методичний і діагностико-результативний блоки та забезпечує цілісність педагогічного процесу, а також педагогічні умови формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії.

Теоретичне та практичне значення одержаних здобувачем результатів

Глибоке розуміння здобувачем недостатньо досліджених наукових категорій у галузі початкової та мистецької освіти, уміння аналізувати різноманітні наукові, психолого-педагогічні, культурологічні та мистецтвознавчі проблеми дозволило йому отримати нові теоретичні і практичні результати, які складають підґрунтя подальших наукових розвідок. Репрезентовані в дисертації наукові положення та теоретичні дані обґрунтовані на поглибленому аналізі теоретичних засад та емпіричних даних.

Матеріали дисертації сприяють формуванню естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії і дають підстави для розуміння й вираженого аналізу перебігу процесів реформ, що відбуваються в українському освітньому просторі сучасності.

Безумовною цінністю дисертації є:

- *теоретичне та практичне розв'язання* проблеми формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії;

- *визначення* сутності і структури досліджуваного феномену естетичної культури молодших школярів як цілісної системи взаємопов'язаних компонентів: когнітивно-гносеологічного, аксіологічно-емоційного, естетично-діяльнісного, узгоджена взаємодія яких забезпечує цілісність естетичного розвитку, а процес формування відбувається через інтеграцію пізнавального, емоційно-ціннісного та діяльнісного досвіду;

- *уточнення* змісту ключових понять («культура», «естетична культура», «естетичне виховання», «естетичний розвиток»);

- *обґрунтування* наукового забезпечення процесу формування естетичної культури молодших школярів на засадах використання хореографічної діяльності, яка виконує низку взаємопов'язаних функцій, реалізація яких забезпечує цілісний естетичний розвиток молодших школярів;

- *визначення та обґрунтування* педагогічних умов формування естетичної культури молодших школярів;

- *розробку* моделі формування естетичної культури молодших школярів, яка має системний і динамічний характер, відображає логіку та зміст педагогічного процесу і включає взаємопов'язані теоретико-концептуальний, програмно-методичний та діагностико-результативний блоки.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи та відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі зроблено відповідні узагальнення, оформлено додатки, які можуть бути використані теоретиками і практиками. Здобувачем подано список використаних джерел, який оформлений згідно вимог.

Дисертаційна робота Яневського В.О. містить нові, раніше незахищені наукові положення, а обґрунтовані й розв'язані завдання теоретичного і практичного спрямування стануть у нагоді для використання в практиці естетичного саморозвитку учнів, у процесі підвищення кваліфікації вчителів, а також будуть слугувати джерельною базою для подальших наукових розвідок здобувачів різного рівня вищої освіти відповідного профілю підготовки.

Повнота викладення матеріалу дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача

Результати теоретичних і практичних досліджень у дисертації Яневського В.О. апробовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, та у повній мірі висвітлено в 15-ти наукових публікаціях, з яких: 6 – у наукових фахових виданнях України (категорія «Б»), 2 – в зарубіжних наукових періодичних виданнях (2 з них індексовано в Index Copernicus), 7 – апробаційного характеру в українських виданнях.

В опублікованих працях здобувача у повному обсязі висвітлено основні наукові положення та висновки дисертації.

Відомості про дотримання академічної доброчесності

За результатами рецензування дисертаційної роботи Яневського В.О. встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних матеріалів, навмисних викривлень або ознак академічного плагіату не виявлено. Як результат, можна дійти висновку про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності.

Оформлення дисертаційної роботи

За структурою, мовою і стилем викладання дисертація Яневського В.О. відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим МОН України, наказ № 40 від 12.11.2017 р. Мова і стиль викладання дисертаційної роботи в повній мірі висвітлюють одержані науково-практичні результати.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Високо оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, варто вказати на низку дискусійних положень та/або таких, що потребують додаткової аргументації, які містяться у ній, а саме:

1. Оскільки предметом дослідження обрано дітей молодшого шкільного віку варто було б глибше розкрити психолого-педагогічні механізми формування компонентів естетичної культури у дітей на сьомому-, восьмому, дев'ятому та десятому роках життя, зважаючи на особливості хронологічного віку дітей.

2. У роботі дістали подальшого розвитку ціла низка провідних понять дослідження: «хореографічне мистецтво», «хореографічна діяльність», «педагогічний потенціал хореографічного мистецтва» тощо, а завданнями дослідження цього не передбачалося.

3. За результатами констатувального етапу експерименту автор дійшов висновку, що сукупно понад 70 % респондентів як експериментальної, так і контрольної груп перебувають у межах низького та середнього рівнів сформованості естетичної культури. Варто було б окреслити причини, які призвели до такого стану досліджуваного особистісного утворення.

4. Другою педагогічною умовою формування естетичної культури молодших школярів автором визначено «створення креативно-імпровізаційного середовища для стимулювання творчої активності та естетичного самовираження особистості дитини в хореографічній діяльності» (стор. 149). Водночас під час розкриття реалізації першої педагогічної умови автором наголошується на створенні «естетично насиченого навчального середовища». Потребує роз'яснення, що автор розуміє під таким середовищем і яким чином співвідносяться окреслені поняття. Відтак, що автор розуміє під науково-відповідним досвідом? Чим він відрізняється від життєвого чи соціального досвіду дитини? І яке місце у ньому займає стихійний досвід дитини?

Проте, висловлені пропозиції та дискусійні моменти не мають принципового характеру та не знижують позитивну оцінку дисертації в цілому, а також розроблених автором основних наукових положень, висновків та одержаних результатів дослідження. Рецензована робота справляє позитивне враження, а її результати є суттєвим доробком для вирішення проблеми естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії.

Дисертація є одноособово створеною кваліфікаційною науковою працею, що містить сукупність нових результатів і наукових положень, поданих здобувачем В.О.Яневським для публічного представлення; має внутрішню єдність і свідчить про його особистий внесок у галузь знань 01 Освіта, педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.

Загальний висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів»

У цілому дисертаційна робота **Яневського Вячеслава Олександровича «Формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять з хореографії»**, виконана в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова, є самостійним завершеним науковим дослідженням, містить наукову новизну, відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), і рекомендована до публічного захисту для присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка», за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор педагогічних наук,
професор

Інна РОГАЛЬСЬКА-ЯБЛОНСЬКА